

**Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кримінологічна асоціація України**

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ТА КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

**Матеріали
науково-практичної конференції
19 квітня 2013 року**

**Харків
2013**

УДК 343.85+343.217(477)(075.8)+351.743
ББК 67.9 (4 Укр)301я163.1+611.3я73+308я73
К 82

*Друкується відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 18.01. 2013 року № 13*

**Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії
корупції в Україні** : матеріали науково-практичної конференції
(19 квітня 2013 року, м. Харків) / МВС України, Харківський нац.
ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. – Х. : Золота
миля, 2013. – 322 с.

Матеріали науково-практичної конференції висвітлюють широке коло актуальних проблем чинного кримінального законодавства у сфері протидії корупції, теорію кримінального права і практику його застосування в частині боротьби з хабарництвом та іншими видами зловживання службових (посадових) осіб, результати пошуку рішень з актуальних питань протидії корупції, запобігання хабарництву та профілактичної роботи з населенням.

Для науковців, працівників правоохоронних органів, правників, аспірантів, ад'юнктів, здобувачів вищих навчальних закладів України, а також усіх, хто цікавиться проблемами запобігання і протидії корупції.

**УДК 343.85+343.217(477)(075.8)+351.743
ББК 67.9 (4 Укр)301я163.1+611.3я73+308я73**

Публікації наведено в авторській редакції.

**Оргкомітет не завжди поділяє погляди
авторів публікацій.**

© Міністерство внутрішніх справ України, 2013
© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2013
© Кримінологічна асоціація України, 2013

Зміст

Гусаров Сергій Миколайович НОВА ПАРАДИГМА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИХ НАПРЯМІВ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ПОСЯГАНЬ.....	11
Бандурка Олександр Маркович ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВИ	14
Кікінчук Василь Юрійович ПРОЦЕДУРА ЗВІЛЬНЕННЯ ЗІ СЛУЖБИ У СИСТЕМІ ПРОЦЕДУР ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОВС	17
Музичук Олександр Миколайович ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	20
Литвинов Олексій Миколайович ПРО КРИМІНОГЕННИЙ ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ ТА СИСТЕМУ ЗАХОДІВ З ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ	23
Авдєєнко Євген Валерійович ЩОДО ЗМІСТУ КОМПЕТЕНЦІЇ СУДІВ В УКРАЇНІ	27
Андрушко Петро Петрович ЩОДО ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ СТОСОВНО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ЗА ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ НА ЇХ КОРИСТЬ ЧИ В ЇХ ІНТЕРЕСАХ.....	30
Байлов Антон Володимирович ОКРЕМІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	35
Беленок Володимир Павлович РЕАЛЬНІСТЬ ТА ДІЙСНІСТЬ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВІ ОЗНАКИ ПОГРОЗИ ЩОДО ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ	40

Безпала Яна Сергіївна ПЕРЕШКОДЖАННЯ ЗАКОННІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ У МЕХАНІЗМІ КОРУПЦІЙНИХ ВІДНОСИН.....	43
Богатирьов Іван Григорович Лисенко Вадим Олександрович МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ Й МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	46
Бондаренко Ольга Сергіївна ХАБАРНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА КОРУПЦІЇ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ І ТЛУМАЧЕННЯ	48
Борко Андрій Леонідович ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СУДАХ.....	53
Буткевич Сергій Анатолійович ФІНАНСОВИЙ МОНИТОРИНГ І ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ (ДОСВІД РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ).....	57
Васильєв Андрій Анатолійович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ	62
Вільгушинський Михайло Йосипович ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ФУНКЦІЙ ТА ПРИНЦИПІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ЯК ОСНОВИ ВЗАЄМОДІЇ СУДІВ З ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ	65
Вітвіцька Вікторія В'ячеславівна КОРУПЦІЯ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ СТАНУ СОЦІАЛЬНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	68
Вознесенська Олена Володимирівна ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУБ'ЄКТУ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. 365-2 КК ТА Ч. 3 СТ. 368-4 КК УКРАЇНИ.....	71
Вознюк Андрій Андрійович КОРУПЦІЙНИЙ ЗВ'ЯЗОК ЯК КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЗНАКА ОРГАНІЗОВАНОГО ЗЛОЧИННОГО ОБ'ЄДНАННЯ.....	76

Волинський Олександр Олександрович АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ НЕЗАКОННОМУ ЗВІЛЬНЕННЮ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	80
Володавська Олена Сергіївна КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	85
Гаруст Юрій Віталійович СИСТЕМА ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН У ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ	89
Гомада Валентин Андрійович УПРАВЛІНСЬКІ ПРОЦЕДУРИ В СУДОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	91
Давиденко Вікторія Леонідівна ЗАКОНОДАВЧІ ШЛЯХИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	95
Сгорова Вікторія Олегівна КОРУПЦІОГЕННІ РИЗИКИ ПРИЗНАЧЕННЯ ШТРАФУ У РОЗМІРІ МАЙНОВОЇ ШКОДИ.....	99
Житний Олександр Олександрович ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ ЗА ЇЇ МЕЖАМИ, ЗГІДНО ІЗ УНІВЕРСАЛЬНИМ ПРИНЦИПОМ (НАЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВА Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ).....	101
Зеленов Геннадій Михайлович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ	105
Казначесьва Дар'я Володимирівна СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХАБАРНИЦТВА В УКРАЇНІ	110
Канібер Юрій Миколайович ПАРАДИГМА ОБ'ЄКТУ НА ПРИКЛАДІ КОРУПЦІЙНИХ ЗЛОЧИНІВ	114
Карелова Галина Андріївна ПОНЯТТЯ «СЛУЖБОВА ОСОБА» ЯК СУБ'ЄКТ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ.....	120

Кобець Наталія Володимирівна ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ, ЯК ЗЛОЧИНУ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 368-2 КК УКРАЇНИ.....	126
Коломієць Світлана Василівна КОРУПЦІЙНІ ДІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗБРОЄЮ	129
Комзюк Володимир Трохимович ЩОДО СУТНОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	134
Кондратов Дмитро Юрійович ПОРУШЕННЯ ТАЄМНИЦІ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ	137
Костенко В'ячеслав Вікторович ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ОБІГУ ПІДАКЦИЗНИЇ ТОВАРІВ.....	141
Кулакова Наталія Володимирівна ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ.....	143
Кундеус Владислав Геннадійович ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ	146
Куц Віталій Миколайович КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕАГУВАННЯ НА ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗЛОЧИНУ ЯК СКЛАДОВА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ .	149
Кушнар'єв Ігор Володимирович ПРИНЦИПИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	153
Машук Віталій Юрійович ФУНКЦІЇ АПАРАТІВ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	156
Микитась Аркадій Вікторович ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ШТАТНОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	159
Міняйло Ніна Євгенівна ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	162

Московець Валерій Іванович ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ	167
Мостепанюк Людмила Олександрівна І ЗНОВУ ПРО ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	170
Мурза Віталій Вікторович СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАГЛЯДОВОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ	173
Навроцька Віра Вячеславівна ЗМІНА ПІДХОДУ ДО ТЯГАРА ДОКАЗУВАННЯ ЯК СПОСІБ БОРТЬБИ ІЗ ЗЛОВЖИВАННЯМИ СЛУЖБОВИХ ОСІБ	176
Орлов Юрій Володимирович ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ: ФЕНОМЕН ТА ДЕТЕРМІНАЦІЯ	181
Павликівський Віталій Іванович ТРАНСФОРМАЦІЯ ОЗНАК СУБ'ЄКТА КОРУПЦІЙНИХ ПРАВопорушень У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ	186
Панов Василь Миколайович ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ПРАВОЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ	192
Панова Марія Сергіївна СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА	196
Пашнєв Дмитро Валентинович МІСЦЕ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ У СКЛАДІ КОРУПЦІЙНОГО ЗЛОЧИНУ	200
Петрухін Кирил Євгенович АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ФУНКЦІЇ СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	205
Печенкін Ігор Віталійович ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	209

Пироженко Олександр Сергійович ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАННЯ АДВОКАТА ОСОБОЮ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ПОВ'ЯЗАНУ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	214
Політова Анна Сергіївна ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ.	219
Романова Ольга Іванівна КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БОРТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ.	224
Самотієвич Валерія Олександрівна КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ОВС УКРАЇНИ, ЗАСУДЖЕНИХ ЗА СТ. 368 КК УКРАЇНИ	227
Северин Оксана Олександрівна ЩОДО СУБ'ЄКТУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	232
Селюков Вадим Сергійович ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 365-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	236
Сімонян Наїра Арсенівна ВИДИ ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ	239
Слабунова Юлія Володимирівна СУТНІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ГРОМАДЯН ОРГАНАМИ ПРОКУРАТУРИ	242
Слабченко Олексій Анатолійович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАВОЛОДІННЯ ЧУЖИМ МАЙНОМ СЛУЖБОВОЮ ОСОБОЮ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ	246
Тарадойна Сергій Сергійович ЗНАЧЕННЯ НЕГЛАСНОЇ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ ІЗ КОНТРОЛЮ ЗА ВЧИНЕННЯМ ЗЛОЧИНУ У ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	251

Терещук Сергій Сергійович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПОЗИТИВНОЇ ПОСТКРИМІНАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА КОРУПЦІЙНИЙ ЗЛОЧИН, ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАОХОЧУВАЛЬНИХ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ	255
Тищенко Андрій Олексійович ДО ПРОБЛЕМИ ПОСТАНОВКИ НА ОБЛІК ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ	258
Триньова Яна Олегівна ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО РОБОТИ БЛИЗЬКИХ ОСІБ: ЧИ ПОТРІБНО ЇХ РОЗШИРЮВАТИ ?	260
Удод Андрій Миколайович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ХАРКТЕРУ ТА СПРЯМОВАНOSTІ ПОГРОЗИ У СКЛАДІ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕГО СТ. 345 КК УКРАЇНИ	262
Усов Дмитро Сергійович ДО ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ОКРЕМИХ ДІЯНЬ ПОВ'ЯЗАНИХ З РОЗГОЛОШЕННЯМ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ СЛУЖБОВИМИ ОСОБАМИ	268
Фіалка Михайло Ігоревич ХАБАРНИЦТВО: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ДИНАМІКИ ЗМІН	271
Філіпенко Наталія Євгенівна ПРИЧИННИЙ КОМПЛЕКС КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ	276
Фролов Юрій Миколайович КОЛЕКТИВНІ СУБ'ЄКТИ У СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИН	280
Харченко Вадим Борисович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАВ НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ	283
Храмцов Олександр Миколайович ЩОДО ПРОПОЗИЦІЙ ПО ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ	289

Цвіркун Наталія Юріївна НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ СУТНОСТІ КОРУПЦІЇ.....	293
Черевко Кирило Олександрович ПРОБЛЕМА СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ В СТАТТІ 134 КК УКРАЇНИ В РОЗРІЗІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ.....	297
Черненко Олександр Олександрович СЛІДЧІ ПІДРОЗДІЛИ ОВС УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПРЕВЕНТИВНОГО ВПЛИВУ НА КОРУПЦІЮ	300
Шамара Олександр Володимирович АРХІТЕКТОНІКА ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ: ВІДПОВІДНІСТЬ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.....	304
Шевченко Ольга Вікторівна ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КОРУПЦІЇ.....	306
Шульга Андрій Михайлович ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ ПРОЯВАМ КОРУПЦІЇ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН.....	309
Ященко Андрій Миколайович ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК ОКРЕМИЙ ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТ. СТ. 368-3, 368-4, 369 КК УКРАЇНИ.....	314

Музичук Олександр Миколайович
доктор юридичних наук, професор
начальник факультету з підготовки слідчих
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Проблеми законності в державному управлінні були предметом наукових досліджень В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, А. Т. Комзюка, К. Б. Левченко, Н. П. Матюхіної, О. Ю. Синявської, та багатьох інших авторів. Натомість, необхідно звернути увагу, що незважаючи на досить поширене використання категорії «законність» у назві та тексті законодавчих актів, у навчальній та науковій літературі, сьогодні відсутнє узгоджене її тлумачення, у зв'язку з чим єдине розуміння сутності цього явища так і не знайдено.

До причин і умов, які сприяють порушенню законності в державному управлінні, необхідно віднести: нечіткість законодавчо визначених завдань, функцій та повноважень органів виконавчої влади, що призводить до дублювання та паралелізму у їх діяльності; неналежне фінансове та матеріально-технічне забезпечення їх діяльності; непрофесіоналізм частини державних службовців щодо вирішення довірених їм питань; відсутність дієвих норм юридичної відповідальності за порушення законності представниками державної влади; бюрократизація та тяганина під час реалізації адміністративних процедур; неналежна перевірка та реагування на негативну інформацію стосовно професійної діяльності службовців; неякісне вивчення кандидатів на державну службу; відсутність контролю з боку безпосередніх керівників (начальників) за поведінкою підлеглих, виконання ними службових завдань; формальне проведення атестації державних службовців; неналежне соціальне забезпечення персоналу органів виконавчої влади, яке не відповідає статусу представника державної влади; недодержання вимог щодо політичної нейтральності державних службовців, зайняття забороненими видами діяльності; відсутність ідеології функціонування публічної адміністрації як діяльності щодо забезпечення реалізації, насамперед, прав і свобод громадян, надання адміністративних послуг; відсутність дієвого громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади.

Завдання щодо забезпечення законності в державному управлінні виконує широке коло *суб'єктів*, у зв'язку з чим доцільною буде їх класифікація за такими критеріями:

1. За організаційним відношенням до органів виконавчої влади: а) зовнішні, тобто ті, які не входять до організаційно-штатної структури органів виконавчої влади; б) внутрішні, тобто ті, які, навпаки, входять до організаційно-штатної структури органів виконавчої влади. У першому випадку мова йде про зовнішні суб'єкти контролю за діяльністю органів виконавчої влади, у другому – про внутрішньовідомчі. Наприклад, зовнішніми суб'єктами забезпечення законності такого органу виконавчої влади як міліція є: Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; центральні та місцеві органи виконавчої влади (крім Міністерства внутрішніх справ та його місцевих органів управління) у межах наданих їм повноважень; органи місцевого самоврядування; судові органи; органи прокуратури; громадяни України та громадські організації. Відповідно, внутрішньовідомчими є: Міністерство внутрішніх справ та його територіальні органи управління на місцях; Департамент кадрового забезпечення Міністерства внутрішніх справ України та його структурні підрозділи на місцях; Департамент внутрішньої безпеки Міністерства внутрішніх справ та його структурні підрозділи на місцях; інспекторські підрозділи; контрольно-ревізійні підрозділи; штаби; чергові частини; керівники та начальники усіх рівнів.

2. Залежно від мети утворення та діяльності суб'єктів забезпечення законності в державному управлінні: а) ті, які спеціально утворені для контролю за станом законності (судові та правоохоронні органи, контрольно-ревізійні органи, керівники та начальники усіх рівнів, громадські організації правоохоронної спрямованості, тощо); б) ті, для яких забезпечення законності в державному управлінні є одним із завдань (Верховна Рада України; Президент України; Кабінет Міністрів України; центральні та місцеві органи виконавчої влади (крім правоохоронних); органи місцевого самоврядування, тощо).

3. Залежно від напряму службової діяльності, яка перевіряється: а) суб'єкти, які перевіряють дотримання законності за усіма напрямками службової діяльності (керівники, начальники, інспекторські підрозділи, тощо); б) суб'єкти, які перевіряють дотримання законності у певній сфері службової діяльності органів виконавчої влади (контрольно-ревізійні підрозділи, служби, які пере-

віряють дотримання норм екологічного, житлового, земельного, будівельного та багатьох інших видів законодавства).

Законність в правовій демократичній державі повинна, в першу чергу, розглядатися як засіб захисту прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних відносин. Вона повинна забезпечувати охорону людини як від свавілля самої держави, так і її органів, посадових осіб. Від стану законності залежать ступінь свободи особи, реальність її прав і свобод, рівень демократії.

Особливість режиму законності в державному управлінні полягає в тому, що, з однієї сторони, виконуючи свої функції та завдання, органи виконавчої влади тим самим послідовно забезпечують законність у державі. З іншої – сама діяльність органів виконавчої влади базується на суворому дотриманні Конституції України, законодавчих та підзаконних актів.

Зміст законності в державному управлінні полягає у наступному: 1) всі рішення, що приймаються органами виконавчої влади та їх працівниками, мають відповідати чинному законодавству та підзаконним актам; 2) такі рішення не повинні виходити за межі їх повноважень, тобто вони можуть прийматися тільки з питань, що віднесені до їх компетенції; 3) рішення органів виконавчої влади повинні прийматися у такому порядку і таких формах, які відповідають нормативним приписам.

До ознак законності в державному управлінні пропонуємо віднести такі:

1. Вона є невід'ємним елементом демократії, оскільки запобігає всюдозволеності. Загальність законодавчих актів та прийнятих у їх розвиток підзаконних актів є визначальним принципом демократичної організації та реалізації державної влади.

2. З однієї сторони, законність – це наявність законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів (об'єктивна ознака), з іншої – їх суворе дотримання та виконання суб'єктами суспільних відносин (суб'єктивна ознака). Якщо відсутня хоча б одна із вищезазначених ознак, законність є неможливою.

3. Полягає у дотриманні правових актів різної юридичної сили.

4. Передбачає своєчасне та об'єктивне реагування на факти порушення законодавства.

5. Вимоги законності передбачені як матеріальними, так і процесуальними нормами, і є обов'язковими для всіх суб'єктів, незалежно від майнового статусу, належності до державної влади, тощо.

6. Метою забезпечення законності в державному управлінні є: попередження, виявлення та усунення (припинення) правопо-

рушень та їх негативних наслідків; відновлення порушеного правомірного стану; притягнення винних до юридичної відповідальності; завданням – забезпечення належного виконання персоналом органів виконавчої влади завдань, функцій, обов'язків, реалізації наданих прав, дотримання обмежень та заборон.

7. Має двоєдину природу: з одного боку, суб'єкти державного управління під час виконання службових повноважень повинні суворо дотримуватись вимог законів та відповідних підзаконних нормативно-правових актів, з іншого – вимагати від фізичних та юридичних осіб безумовного виконання законів та інших нормативно-правових актів.

Враховуючи наведені вище ознаки *законності в державному управлінні*, пропонуємо визначити її як такий режим функціонування органів виконавчої влади, під час якого вони не лише вимагають від фізичних та юридичних осіб безумовного виконання норм та вимог чинного законодавства, а й самі неухильно їх дотримуються (виконують), відповідним чином реагують на їх порушення, забезпечують відновлення порушених прав.

Литвинов Олексій Миколайович

доктор юридичних наук, професор,
начальник кафедри кримінального права та кримінології
факультету з підготовки слідчих
Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 343.97

ПРО КРИМІНОГЕННИЙ ВПЛИВ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ ТА СИСТЕМУ ЗАХОДІВ З ЙОГО ОБМЕЖЕННЯ

Загальновідомо, що політика – це мистецтво управління державою і суспільством. Як правило, політику розглядають як специфічний вид соціальної управлінської діяльності, результатом якої може бути як поліпшення якості життя певних верств населення, так і його погіршення.

Неефективна або малоефективна соціальна політика органів державної влади в різних сферах життя суспільства, як правило, призводить до криміналізації і підвищеної віктимізації особистості, соціальних груп, всіх інститутів суспільства і держави. Особливе місце в цих процесах належить політичній корупції. Наявність останньої в сучасному суспільстві визнається як державними, так і громадськими діячами, представниками засобів масової інформа-